

Suștinerea Participării și Emanciparea Tinerilor romi

Un ghid de practică participatională pentru profesioniști

O sursă de învățare colaborativă cu recomandări de la tineri romi și profesioniști care lucrează cu tineri în proiectul PEER în România, Bulgaria, Catalonia (Spania), Cipru, Anglia, Scoția și Țara Galilor (MB), Franța, Lituania, Irlanda și Italia.

Barry Percy-Smith, Cath Larkins and
Ábel Bereményi

Proiect finanțat de Comisia Europeană prin
EU JUST/2013/FRAC/AG/6230

Contribuitori și mulțumiri

Acest ghid a fost creat de către Barry Percy-Smith, Cath Larkins și Ábel Bereményi în baza contribuțiilor tinerilor și persoanelor care au lucrat în proiect în Spania, România, Cipru, Franța, Lituania, Bulgaria, MB, Italia și Irlanda.

Autori care au contribuit: Virginie Poujol, Clíodhna Martin, Francesco Chezzi, Borislava Metcheva, Sofia Leitao, Maria Roth, Trudy Aspinwall. Dorim să le mulțumim tuturor tinerilor și profesioniștilor care au contribuit cu ideile lor pentru a crea această resursă de învățare împărtășită.

Conținutul acestui manual nu reflectă opinia oficială a Uniunii Europene. Responsabilitatea pentru informațiile și opiniile exprimate în manual revine întru totul autorilor. Reproducerea este autorizată cu condiția ca sursa să fie menționată.

© Uniunea Europeană, 2016

Decembrie 2016

Conținut

Contributori și mulțumiri	2
Despre acest ghid	4
Despre participare și emancipare	5
Contextul european referitor la participarea și includerea persoanelor romi	6
1. Începutul	8
2. Dezvoltarea unor roluri profesionale eficiente, participative	11
3. Activități și facilitarea grupurilor	14
4. Agenda cui? – Încorporarea în viețile tinerilor	16
5. Încurajarea identității grupului	18
6. Emanciparea tinerilor	19
7. Noi experiențe și întâlniri	21
8. Crearea de rețele și conectarea în afara comunității	23
9. Explorare și învățare creativă	26
10. Susținerea acțiunii	29
11. Lucrul cu conflictele și schimbarea în comunitate	33
12. Menținerea motivației și susținerea progresului	35
13. Resurse utile	37

Există o atenție crescândă îndreptată asupra felului în care tinerii pot participa prin roluri active în producerea schimbării în viețile și comunitățile lor. Totuși, există prea puțină atenție pentru chestiuni specifice în susținerea și învățarea de la tineri romi¹.

Acest ghid se bazează pe PEER (Participation Experiences and Empowerment for Roma Youth/Experiențele de participare și capacitatea tinerilor romi), un proiect al UE derulat de-a lungul a doi ani (prin Grantul de Acțiune Drepturi Fundamentale și Cetățenie Just/2013/FRAC/AG/6230) care are ca scop susținerea participării și emancipării copiilor și tinerilor romi.

Ghidul este destinat voluntarilor, profesioniștilor și altora care doresc să îi încurajeze (empower) și emancipeze pe copiii și tinerii care trăiesc în situații vulnerabile, să participe la deciziile și acțiunile care le afectează viețile. Acesta a fost dezvoltat în baza recomandărilor provenite de la tineri și profesioniști despre cum pot fi depășite unele din dificultățile acțiunilor de tip participativ. Deși copiii și tinerii romi participă continuu la numeroase aspecte ale vieții de familie și comunitate, mulți dintre ei sunt excluși de la participare publică efectivă nu doar din cauza vârstei lor, ci în mare parte din cauza statutului lor economic, a excluziunii sociale și a prejudecăților entice împotriva romilor. În țări din întreaga Uniune Europeană copiii romi sunt adesea expuși multiplelor dezavantaje sociale care le reduc șansele de a influența procese, decizii, și activități care îi afectează.

În vreme ce acest ghid (și materialele asociate lui menționate mai jos) au prins formă din proiectul PEER cu copii și tineri romi (în special cei care se confruntă cu multiple dezavantaje sociale și economice), aceste resurse sunt la fel de relevante pentru activitățile care caută să promoveze participarea și emanciparea oricăror tineri sau grupuri cu experiențe similare de marginalizare. Acest ghid trebuie să fie citit împreună cu alte documente rezultate din acest proiect incluzând:

PEER Multimedia guide to participatory action www.PEERAction.eu

Sfaturi video de la tineri pentru tineri.

PEER Project Training Manual

[Modelul PEER de training și activități de tip participativ cu copii și tineri romi în vederea inducerii de schimbări.](#)

PEER Policy Paper <http://www.peeryouth.eu/deliverables>

Descoperiri cheie despre schimbările necesare la nivel de politică pentru a susține acțiunea participativă a copiilor și tinerilor romi.

PEER Evaluation Tools <http://www.peeryouth.eu/deliverables>

¹ Autorii menționează că termenul de „Roma” și „romi” acoperă comunități foarte diverse, de pretutindeni, care pot folosi sau nu aceeași limbă, aceleași obiceiuri etc. Munca în acest proiect a implicat de asemenea grupuri care se numesc pe ele însele romi, gitanos, călători, gens de voyage etc. Chiar și în cadrul acestor categorii este important să recunoaștem că diferiți oameni se pot defini în alte feluri. Definiția UE a termenului Roma include grupurile etnice travelers (călători), gens du voyage, kalé, sinti și alții. În prezentul manual utilizăm termenul acceptat de UE: romi (Roma). În activitățile proiectului PEER în diferite țări și comunități am folosit cuvintele pe care le-au ales tinerii pentru a-și descrie propria etnicitate/naționalitate.

Despre participare și emancipare

Participarea poate fi definită ca un proces de implicare activă în decizii despre chestiuni care afectează indivizii și comunitățile în care trăiesc. De obicei participarea a fost înțeleasă pur și simplu în termeni de „a avea ceva de spus” sau exprimarea unei opinii într-un sondaj de opinie, de exemplu, sau în alte tipuri de consultare.

Articolul 12 din Convenția Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului cere să se respecte: „*dreptul (copiilor) de a-și exprima opinia liber și ca opinia aceea să fie luată în considerare*”. Cu toate acestea, adeseori copiii și tinerii nu au oportunități de participare la deciziile referitoare la viața lor și la chestiunile pe care ei le aduc în discuție.

Participarea înseamnă de asemenea implicarea în mod activ în acțiune, pentru a încerca să produci schimbarea. O acțiune poate fi „*de a exprima ceva ce ai de spus*”, dar în proiectul PEER tinerii s-au concentrat și pe intervenții concrete (nu doar de a *spune*, ci de a *și face*). Așadar, participarea înseamnă și influențarea deciziilor, dar și activismul în procesele de schimbare, respectiv exercitarea puterii și a influenței asupra deciziilor și altor factori care le afectează viețile.

Nu este întotdeauna recunoscut faptul că tinerii sunt capabili să producă schimbarea ei înșiși cu privire la chestiuni din viața lor cotidiană folosind energia lor și propriile idei creative. Deseori adulții își asumă responsabilitatea pentru luarea deciziilor și schimbare. Susținerea copiilor și tinerilor să participe mai activ implică schimbarea gradată a echilibrului puterii între tineri și adulți. Totuși, în timp ce tinerii pot participa pe cont propriu, în multe cazuri este nevoie și ca adulții să joace un rol în susținerea și lucrul cu tinerii. Într-adevăr, se poate argumenta că adulții au obligația și responsabilitatea de a susține participarea copiilor și tinerilor.

Acest ghid este alcătuit pe baza rezultatelor de pe urma acțiunilor din proiectul PEER în încercarea de a oferi îndrumare pentru cum adulții și profesioniștii pot să îi ajute pe tineri să își realizeze potențialul și să participe mai activ. Acest ghid este structurat în așa fel încât să ofere o coerență cu privire la modul în care se derulează activitățile de tip participativ, începând cu o secțiune despre pregătirea proiectelor. Mai apoi ghidul include o serie de trei secțiuni scurte care se concentrează asupra unor anumite aspecte practice ale susținerii profesionale pentru participarea tinerilor romi, secțiuni la care se poate face referire ca fiind resurse de sine-stătătoare. Este important de remarcat că acest ghid nu trebuie aplicat cu punct și virgulă, ci mai degrabă să fie folosit ca o resursă aplicabilă în mod flexibil în lucrul cu tinerii romi.

Contextul european cu privire la participarea și includerea persoanelor rome

Copiii și tinerii din familiile de romi experimentează nivele reduse de participare în domenii sociale, economice și politice în întreaga Europă (ECORYS 2015)². Excluderea socială, discriminarea și lipsa de resursele au un impact direct asupra oportunităților copiilor romi de a participa mai mult în societate și în procesul de luarea deciziilor. Aceasta se manifestă în dificultățile pentru copiii romi de a-și da seama de drepturile lor în cadrul unui număr mare de sectoare și puneri în practică.

Una dintre problemele care inhibă participarea copiilor și tinerilor romi ca cetățeni egali este nivelul scăzut de participare la școală ca urmare a neînscrierii, a părăsirii premature a școlii (Early School Leaving -ESL), a segregării din școli și absența elementelor de interculturalitate în programa școlară. De exemplu, în România 80% din copiii romi cu vârste cuprinse între 3 și 6 ani nu au fost la grădiniță (ECORYS 2015). Există multiple cauze pentru această participare scăzută, incluzând refuzul în unele municipalități de a înscrie copii romi la școală, evacuarea unor tabere de călători creează consecințe practice pentru prezența copiilor și, în cadrul școlii, experiența copiilor romi de prejudecată și dificultăți pentru unii care își vorbesc limba maternă. În Marea Britanie (MB) Comitetul ONU pentru Drepturile Copilului comentează dreptul la educație pentru romi și travelers (călători) și în 2016 a menționat că „*Inegalități substanțiale continuă în dezvoltarea educațională în special pentrucopiii romi și călători*” și că „*Printre copiii expuși excluderilor permanente sau temporare de la școală există un număr disproporționat de băieți, copii romi și călători ...*”³. În Anglia, la sfârșitul ciclului secundar de educație, doar 12% din elevii romi și călători au atins nivelul național pentru cinci calificări în comparație cu 58,2% din toți elevii⁴. Și mai clar, acolo unde au fost stabilite mecanisme participative precum consiliile ale elevilor și tinerilor, acestea s-au străduit să asigure implicarea comunității rome, subliniind limitările unor structuri mai formalizate pentru participare. Unele sisteme educaționale au făcut pași semnificativi pentru a asigura includerea, însă există un complex de elemente sociale, comunitare și instituționale care continuă să impună bariere (Bereményi, 2011).

La nivel european au fost întreprinse unele inițiative pentru a promova participarea⁵ din partea cetățenilor romi. În 2011 a fost publicat un *Cadru de recomandări ale UE pentru strategiile naționale de integrare a persoanelor rome până în 2020*, document care subliniază necesitatea unei abordări mult mai țintite pentru a încuraja includerea persoanelor rome sub forma unor strategii naționale de integrare a persoanelor rome în toate statele UE. Cadrul de recomandări făcea apel la măsuri pentru a promova activ „*participarea deplină a persoanelor rome în viața publică, stimularea cetățeniei lor active și dezvoltarea resurselor lor umane*” și totuși ei sunt în general absenți din recomandările UE. Țări precum Spania, Grecia și Ungaria în care au fost creat deja legislație specifică, strategii și instituții pentru a susține participarea copiilor romi continuă să fie excepții.

² ECORYS (2015) *Evaluation of legislation, policy and practice on children's participation*, Brussels: European Commission

³ UN Committee on the Rights of the Child (2016) *Concluding observations on the fifth periodic report of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland CRC/C/GBR/CO/5* para 71.

⁴ MWG on inequalities experienced by Gypsies and Travellers 2012, p. 7

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/6287/2124046.pdf

⁵ ECORYS (2015) *Evaluation of legislation, policy and practice on children's participation*, Brussels: European Commission;

În 2013, în cadrul Declarației de la Strasbourg cu privire la persoanele rome și politica pentru tineri a Consiliului Europei, a fost dezvoltat Roma Youth Action Plan/Planul de acțiune pentru tineri romi. Acesta a fost un răspuns la provocările cu care se confruntă tinerii romi în Europa, incluzând discriminarea⁷ și marcanta lipsă de participare a copiilor și tinerilor romi în procesele de politică și luarea deciziilor și structurilor la nivel european. Unul dintre obiectivele cheie ale Planului de Acțiune este:

“să susțină crearea în Europa a unui mediu în care tinerii romi să poată să se dezvolte [...] să aprecieze obârșiile lor culturale plurale și afilierile lor ca tineri, ca persoane rome, ca cetățeni ai țărilor lor și ca europeni activi și ... să susțină și să sprijine participarea și autonomia tinerilor romi la diverse foruri europene, naționale și locale”

În ciuda inițiativelor legislative, progresele în politica națională sunt în general limitate și, în practică, legislația a limitat impactul în termeni de materializare în oportunități eficiente și pline de însemnătate de a susține participarea tinerilor romi dincolo de inițiative⁸ de proiect izolate.

În cadrul acestui context, prezentul ghid și Proiect de Acțiune pe care se bazează încearcă să facă o diferență prin a promova rolul și responsabilitatea profesioniștilor pentru a susține emanciparea și participarea tinerilor romi ca și cetățeni activi în contextul vieților lor cotidiene.

⁶ Integrated Action Programme for the Social Integration of the Greek Roma (2012); Spanish Operational Strategic Plan; and ‘National Social Inclusion Strategy – Extreme Poverty, Child Poverty, The Roma’ (2011-2012);

⁷ În special antiromi

⁸ Vezi de exemplu proiectul Travelling Ahead (www.travellingahead.org.uk) și Romanicriss (www.romanicriss.org)

1. Începutul

Ideal ar fi să lucrați cu tineri care deja și-au exprimat dorința pentru acțiune. Totuși, s-ar putea ca nu întotdeauna să fie așa. Deseori inițiativele participative vin din proiecte pentru adulți, ca parte a dezvoltării comunității sau a unei agende de includere, ca urmare a unui element de politică sau prin intermediul cercetării academice. Faptul că tinerii se poate să nu fi inițiat ei proiectul participativ nu contează atâta timp cât acesta creează o astfel de oportunitate pentru tineri. Pentru lucrul cu tineri romi marginalizați este foarte probabil că orice inițiative de participare vor avea deja un scop dinainte fixat, dar aceasta nu înseamnă că tinerii romi nu au propriile motivații și țeluri.

Resursele care devin disponibile prin aceste oportunități de acțiuni participative pot fi folosite pentru a încuraja copiii și tinerii romi participanți să pună probleme și să poată crea rețele și abilități prin care să exercite influență și să câștige putere. Cunoașteți oamenii și resursele care pot susține participarea copiilor și tinerilor romi.

- ➔ Prima și cea mai importantă sarcină este cea de a identifica grupul de copii sau tineri cu care veți lucra. Unii tineri romi sunt deja conducători ai comunității, însă alții sunt lipsiți de oportunități de participare și se confruntă cu dezavantaje multiple.
- ➔ Luați în considerare potrivirea de gen a facilitatorului cu grupul de tineri.
- ➔ Aflați cât de multe puteți despre caracteristicile copiilor cu care lucrați.
- ➔ Identificați organizații locale sau grupuri care au stabilit deja relații cu familiile cu care lucrați astfel încât să puteți continua lucrul cu acestea. Dobândiți încrederea comunității.
- ➔ Petreceți timp pentru a cunoaște grupurile, comunitatea și pe tinerii înșiși pentru a stabili un raport și a construi o relație de încredere și reciprocitate. Respectați identitatea și cultura roma – rolul vostru în facilitarea participării nu este de a judeca, chiar dacă aveți valori diferite.
- ➔ Fiți conștienți că se poate să trebuiască să învingeți suspiciunea.
- ➔ Stabiliți legătura cu persoanele care conduc comunitatea locală pentru a obține susținerea lor.
- ➔ Aflați ce resurse aveți la dispoziție pentru a lucra din interiorul organizației voastre și în comunitatea mai mare precum:
 - Spații pentru a vă întâlni;
 - Oameni care își pot oferi timpul și abilitățile;
 - Rețele care au influență;
 - Oportunități politice sau pentru dezvoltarea practicii.

Prezentul ghid vă spune mai multe despre cum să folosiți resursele pe care le puteți strânge împreună pentru a ajuta copii și tineri.

Faptul că am servit pizza împreună la prima sesiune a ajutat la crearea unei atmosfere relaxate.

Recomandări

Asigurați-vă că petreceți timp pentru a dezvolta relații și a stabili un raport ...

- ➔ Identificați un grup de o mărime care poate fi administrată (să spunem de 4-8 tineri) cu care lucrați. Grupurile mici sunt ideale astfel încât să poată fi dezvoltate relații de încredere cu toți tinerii. Aceștia pot ajunge mai apoi la alți copii.
- ➔ Stabiliți câteva întâlniri informale de început cu tinerii astfel încât să poată să se cunoască unii pe ceilalți. Folosiți jocuri și activități. (vezi [Manualul de training Magic 6](#)).
- ➔ Faceți să fie distractiv și asigurați-vă că oferiți un mediu primitiv. Alegeți o locație potrivită și luați în considerare să oferiți mâncare și răcoritoare.
- ➔ Participarea și emanciparea sunt concepte abstracte așa că cel mai bine este să folosiți expresii mai concrete pentru a le explica scopurile: „lucram cu voi pentru a face ca lucrurile să se miște” sau „pentru a putea să influențați deciziile care vă afectează viața”.
- ➔ Cel mai bun mod de a învăța despre participare și emancipare este prin implicarea în procese participative (împărtășirea și ascultarea, înțelegerea și evaluarea, planificarea și acțiunea, evaluarea și reflecția); vezi [Manualul de training Magic 6](#).
- ➔ Nu vă așteptați ca tinerii să fie gata să schimbe lumea, se poate foarte bine ca ei să nu fie obișnuiți să lucreze în felul acesta și poate nu se simt în largul lor. În loc de aceasta, concentrați-vă asupra consolidării echipei și dezvoltării unei dinamici de grup pozitive. (vezi [PEER Multi Media Guide](#))

Asigurați-vă că este destul timp pentru a dezvolta o stare de coeziune a grupului și a construi încrederea. Adulții au nevoie să petreacă timpul pentru a cunoaște copiii înainte de putea fi făcute orice încercări de acțiune.

Pentru cei mai mici sau cei care nu sunt obișnuiți să li se audă vocea, ascultarea punctului de vedere a fiecăruia este un important prim pas al participării înainte de a progresa spre sarcini de rezolvare de probleme și dezvoltarea unor acțiuni pentru schimbare.

Asigurați-vă că oricine lucrează cu copii și tineri are o înțelegere clară a responsabilităților lor de a promova drepturile copiilor (ex. să fie informat, să participe și să fie protejat împotriva răului).

Facilitatorii adulți ar trebui să se deschidă și să împărtășească ceva despre ei înșiși și viața lor, atât pozitiv cât și negativ, înainte să le ceară copiilor/tinerilor să vorbească despre ei înșiși.

„Copiii trebuie să învețe să aibă încredere în adulți. Aceasta se poate întâmpla numai după ce a fost creat un mediu pozitiv, de încredere pentru copii. Aceasta are loc după câteva sesiuni de „a face cunoștință”. Copiii pot fi foarte reținuți și scumpi la vorbă, astfel încât sunt foarte importante activitățile pentru construirea încrederii și stabilirea unui raport cu copiii.”

Sarcină:

Notați ce aspect ale propriei vieți ați putea împărtăși cu un grup de copii și tineri romi. Gândiți-vă la ce și-ar putea dori să știe, ce veți păstra pentru voi înșivă și ce informații și interese personale ați putea împărtăși.

2. Dezvoltarea unor roluri profesionale participative eficiente

Obiectivul „inițiativelor participative” este ca tinerii să fie mult mai activ implicați. Aceasta nu înseamnă doar ca tinerii să fie lăsați să facă totul ei înșiși, ci implică **schimbarea naturii relațiilor** dintre profesioniști și tineri de la „a face pentru” la „a face cu” tineri.

Pentru a ajunge la o situație în care tinerii pot participa echitabil, lor trebuie să li se creeze libertatea de a-și pune în aplicare ideile și inițiativele și de a avea o influență asupra resurselor puse la dispoziție în proiect pentru a susține munca participativă.

Aceasta cere ca profesioniștii să schimbe modul în care lucrează, abandonând rolul de la „expert” care regizează, la cel de **facilitator, sau mentor, care susține, mediază și capacitează**.

Pentru membrii comunității romă este benefic să **se implice** în astfel de roluri de tip profesionist/asistent. În multe țări PEER, tineri romi au fost implicați ca lideri de grup. Ei vor putea să îi ajute pe tineri să se ajute pe ei înșiși să **își dezvolte capacitatea de acțiune, să aibe oportunități de emancipare și de conducere**.

*“.. nu este vorba despre a veni aici și a începe activități pentru tineri ca să participe ... Obiectivul principal este ca ei înșiși să înceapă activități ... dacă noi ca educatori am putea dispărea, ar fi fantastic.”
(Educator)*

Profesioniștii/asistenții lor ar trebui să fie răbdători, flexibili și deschiși, să **lucreze în acord cu ritmurile și agenda tinerilor** și să nu fie mânați de realizarea obligatorie a unor obiective profesionale sau de un plan prestabilit. Mergeți „din pas în pas” și nu așteptați rezultate imediate.

Este important să **încurajați tinerii să preia conducerea**, însă fiți conștienți de faptul că unor tineri li se va părea dificil să preia inițiativa și să conducă. În aceste situații merită să aveți niște idei pentru a-i ajuta să continue.

Planificarea unei sesiuni de grup dinainte poate asigura faptul că întâlnirea este semnificativă pentru tineri. În contrast, o lipsă de structură și ghidare poate fi destul de demotivantă pentru tineri. În realitate profesionistul trebuie să ofere **sesiuni bine planificate pentru a-i implica pe tineri** până când ei vor fi dezvoltat suficientă încredere și abilități pentru a conduce propriile sesiuni.

Rolul profesionistului este de **a oferi oportunități, încurajare și susținere** pentru ca tinerii să își asume o responsabilitate crescândă pe măsură ce se simt capabili.

În același timp profesionistul poate juca un rol valoros ca prieten critic, **provocând tinerii** și ajutându-i să se gândească bine la deciziile lor.

Este imens de avantajos atunci când coordonatorul tinerilor sau facilitatorul este de asemenea din comunitatea romă pentru a le fi mai ușor tinerilor să se identifice, să stabilească legături și pentru a funcționa conform modelului participativ.

“După ce am dezvoltat o relație cu tinerii romi, pot să realizez o conexiune bună și putem face proiecte și lucruri împreună, ... dar dacă aș fi fost și eu rom, conexiunea ar fi mai puternică”

Profesioniștii ar trebui să încerce să **dezvolte încredere, respect reciproc, empatie, să nu judece**, să se apropie de ceea ce fac tinerii ascultând activ, încercând să le înțeleagă situația și ajutându-i să vadă oportunitățile.

Recomandări: Fiți răbdători și atenți cu tinerii, ei au multe lucruri de spus

Oferiți susținere flexibilă – fiți acolo când e nevoie de voi și ieșiți din plan când nu e nevoie.

Nu vă grăbiți, asigurați timp pentru ca tinerii să vorbească, să împărtășească și să dezvolte răspunsuri;

Păstrați lucrurile să fie simple, fiți realiști și clari despre obiectivele sesiunii;

Faceți să fie distractiv și ca un joc.

Pe măsură ce tinerii încep să preia mai mult conducerea, profesionistul poate să se retragă gradual și să ofere spațiu pentru ca tinerii să preia inițiativa.

Indiferent de cât de proactivi sunt tinerii, profesionistul/facilitatorul are un rol important de **a fi o resursă, de a oferi informații, îndrumare, sfaturi și de a fi mentor** atunci când e nevoie și de a ajuta cu oferirea conexiunilor și accesul spre alte resurse, organizații și oportunități.

Creați o legătură care capacitează și susține, într-un mediu provocator; Este important pentru tineri să preia un rol cât de activ posibil. Este esențial ca profesionistul să fie acolo pentru a asigura continuitatea activităților și pentru a-i încuraja pe tineri să preia gradual din ce în ce mai multă responsabilitate. Este important să provocați tinerii cu privire la ceea ce ei cred că pot face.

Sarcină:

Notați provocările cu care credeți că se confruntă copiii și tinerii romi marginalizați atunci când doresc să devină implicați într-un proiect participativ. Cum ați putea să le oferiți susținere și sfaturi pentru a depăși aceste provocări.

--

3. Activități și facilitarea grupurilor

Pentru mulți tineri (inclusiv romi), statul pe scaun și vorbitul pot fi plictisitoare și unii copii și tineri romi au abilități școlare reduse. Astfel, pentru multe grupuri atenția trebuie să fie îndreptată spre **comunicare și interacțiune, fără sarcini care implică scrisul**, cu utilizarea, pe cât posibil, a materialelor video.

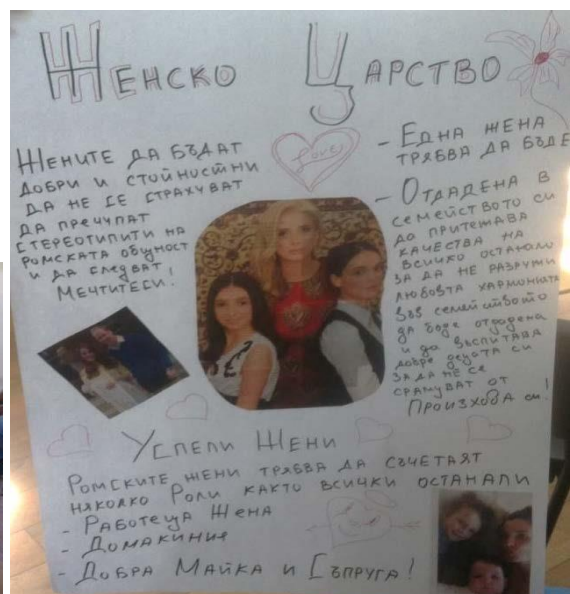
Este de asemenea important să lucrăm cu părțile bune (puncte forte): unii copii și tineri romi sunt foarte capabili în ceea ce privește scrisul și sunt creativi în **forme de comunicare expresive și interactive**, precum activitățile vizuale și „practice” care pot fi preferate comunicării verbale.

La început tinerilor li se poate părea dificil să cunoască alte persoane. În aceste cazuri pot fi utile materialele de suport vizual incluse în activitățile care îi ajută pe tineri să comunice ceva despre ei înșiși

Exemplu de activitate: „cărți vizuale” Totul despre mine (Irlanda)

Facilitatorul a adus poze personale care au fost folosite pentru a ilustra viața ei și a vorbit liber copiilor cu care lucra despre lucrurile din viața ei, pe care ea le considera importante și potrivite pentru copii. Ei au continuat acest exercițiu cu imagini și desene proprii cu oamenii, locurile și activitățile pe care doreau să le împărtășească despre ei.

Cu copiii **fiți jucăuși**, creați activități care pot fi percepute ca jocuri, nu sarcini formale și serioase, distrați-vă!

Când vă gândiți la întâlniri este bine să aveți un fel de plan, cu o **structură și scop**. Pe **parcursul muncii** aceste planuri pot fi dezvoltate împreună cu copiii și tinerii.

Poate fi util să discutați și să conveniți ca grup asupra unui set de **reguli de bază**, de exemplu, care să includă respect pentru opinia celuilalt.

Totuși, în planificarea activităților este important să aveți un **Plan A și un Plan B** deoarece tinerii nu au întotdeauna chef să participe în anumite moduri. De aceea este important să fiți întotdeauna **flexibili și atenți** la cum sunt tinerii.

Fiți pregătiți să vă **adaptați circumstanțelor**. Obiectivele originale ale grupului se pot schimba pe măsură ce ei progresează.

În sesiunile de grup are trebui concentrată atenția asupra **creării oportunităților** pentru ca tinerii și copiii să își demonstreze și dezvolte deprinderile și abilitățile, să își asume roluri și responsabilități, prin care să încurajați **curiozitatea și ideile noi**.

Copiii și tinerii care au simțit discriminarea și marginalizarea, așa cum e cazul unor persoane romi, pot avea nevoie de răbdare și atenție; **susținerea continuă**, interesul și afirmarea pozitivă sunt esențiale.

În cazul în care copiii sau tinerii identifică faptul că ei sau altcineva a fost lezat, profesioniștii au responsabilitatea de a le asigura protecția. În unele situații aceasta poate implica oferirea de informații, sfaturi sau susținere practică. În alte situații poate fi nevoie să se lucreze cu copiii și familiile lor pentru a vă asigura că sunt oferite servicii de susținere în plus.

Sarcină:

Unde aveți posibilitatea de a lăsa ca vocile copiilor și tinerilor romi să se facă auzite? Gândiți-vă la tehnici și activități creative pe care le-ați putea folosi.

4. Agenda cui? – Încorporarea în viețile tinerilor

Încercările de a-i implica pe tineri în proiecte de „participare” trebuie să se bazeze pe realitățile tinerilor pentru ca ele să fie semnificative. Aceasta înseamnă ajutorarea tinerilor să identifice **chestiunile și acțiunile care sunt importante pentru ei în viețile lor.**

Acest lucru ar putea fi legat de schimbări privind îmbunătățirea unor condiții în cartierele copiilor, dar poate fi și despre creșterea implicării în atingerea **propriilor obiective sau a unora legate de nevoile comunității lor.**

Exemplu de studiu de caz: Propriul avocat și susținere în Spania

Tinere rome, care deja părăsiseră școala însă nu erau încă măritate, au dezvăluit că abia dacă participau în activitățile/eventimentele publice ale propriului cartier (sau oraș). În loc, ele își petreceau timpul liber acasă sau cu alte persoane rome asemănătoare, în mare parte în spații private, numai cu alți romi. Ele au decis să creeze un grup care putea oferi manichiură, pictat pe față pentru copii și machiaj pentru evenimente publice și private precum festivități locale sau ceremonii de nuntă. Pentru a se perfecționa, s-au hotărât să se pregătească în acest domeniu.

Este important să încercați să nu îi blocați pe tineri în planurile și încercările lor, în loc de aceasta începeți cu ideile tinerilor și bazați-vă pe resursele existente, care par potrivite scopului.

“Dacă tinerii simt că adulții au un interes real în privința resurselor lor, atunci tinerii se vor simți susținuți cu adevărat pentru că participă într-un proiect comun.”

Recomandări: Începeți cu povești pozitive

De exemplu, vorbiți despre cum își petrec oamenii din grupul vostru timpul lor liber, mai degrabă împreună, decât individual.

Folosirea materialelor vizuale este o bună modalitate de a face acest lucru (vezi [Manualul de training Magic 6](#)).

Mai apoi conversația poate fi dezvoltată către chestiuni mai delicate precum unde se simt ei, ca tineri romi, incluși și excluși: în cartierul lor și în viața școlară etc.

Rolul facilitatorului este de a încuraja punerea de întrebări și chestionarea pentru a dezvolta un nivel mai profund de înțelegere prin, de exemplu, invitarea tinerilor să se gândească: „De ce crezi că este așa?”

Fiți atenți la concentrarea asupra „problemelor” deoarece aceasta poate contribui de fapt la negativitatea copilului față de circumstanțele vieții sale și tinerii s-ar putea să nu perceapă circumstanțe specifice ca problematice.

Este important să echilibrați discuția despre dificultăți cu pozitivitate prin, de exemplu, încurajarea tinerilor să celebreze mândria de a fi romi și să se concentreze pe unde anume pot să facă o schimbare pozitivă.

Sarcină:

Gândiți-vă la lucruri pe care copiii și tinerii romi știți că le apreciază și care îi fac să se simtă bine. Scrieți o conversație imaginară care începe cu povești pozitive, dar care îi pot face pe tineri în stare să vorbească și despre dificultățile trăite.

5. Încurajarea identității grupului

Dezvoltarea participării ca grup mai degrabă decât doar individual este benefică, deoarece grupurile pot oferi un puternic sentiment de identitate, **apartenență și solidaritate** și pot contribui la crearea impulsului către schimbare. Grupul oferă oportunități pentru interacțiune socială și noi posibilități pentru participare. Oferă un **spațiu sigur și care susține „exersarea participării”**, dezvoltarea încrederii și capacitatea de a acționa.

„Cum putem crea o masă critică pentru a susține acțiunea și schimbarea?”
(tânăr rom)

„Cel mai important lucru este să crezi un grup de lucru strâns și colaborant”
(tânăr rom)

„Munca de grup ne ajută să cooperăm să ne concentrăm energiile într-o direcție comună”
“Este o aventură cu greutate și plăcere, un mod de a inventa împreună”
(tânăr rom)

Unii tineri sunt mai pregătiți să se implice decât alții. Unii tineri sunt mai deschiși, iar alții au nevoie de mai multă încurajare din cauza discriminării cu care s-au confruntat în trecut. Fiți grijulii și oferiți susținere pentru toți tinerii, indiferent de stadiul în care se află.

Fiți atenți la **diversitatea** care există în cadrul comunității rome, incluzând aici diferențe datorate genului. Tinerii romi sunt și ei de multe feluri, respectați-le individualitatea.

În același timp, este **important să încurajați un sentiment de mândrie pentru identitatea pe care o împărtășesc**. Încurajați-i să se simtă mândri de ceea ce ei și alți membri ai comunității rome au realizat.

6. Emanciparea tinerilor

Emanciparea implică faptul ca tinerii să **dezvolte abilitatea de a acționa** pe cont propriu ca răspuns la orice context în care s-ar afla. Pentru mulți copii și tineri dezvoltarea abilității de a acționa implică dezvoltarea experienței și modului de gândire pentru acțiune auto-determinantă.

Aceasta implică de asemenea ca **adulții să renunțe la o parte din putere**, permițându-le tinerilor să își asume mai multă responsabilitate prin a **schimba oportunitățile disponibile** și a îndepărta barierele structurale.

Dezvoltarea capacității de a acționa implică o paletă de abilități. Acestea includ:

- Dezvoltarea încrederii de a-și exprima opinia și de a-i asculta pe alții;
- Abilități de lucru în grup;
- Organizarea comunității;
- Vorbitul în public;
- Autoechilibrare (Controlarea emoțiilor și comportamentelor).

Atelierele și lucrul în grup sunt modalități de a oferi tinerilor un **spațiu pentru experimentare și învățare**, astfel încât să devină și mai emancipați.

Asigurați-vă că tinerii au o oportunitate de a **prelua diferite sarcini și roluri** în cadrul grupului pentru a dezvolta abilități și încredere, de exemplu să ajute cu pregătirea următoarei sesiuni.

Tinerii au menționat nevoia lor de **încurajare pozitivă** pentru a dezvolta încredere și capacitatea de a-și exprima opiniile. Însă fiți atenți, nu vă grăbiți, schimbarea modului de a gândi și a muncii durează.

Ajutarea tinerilor să identifice și să se **străduiască pentru obiective realiste** și să facă față dificultăților cu care se întâlnesc de-a lungul drumului contribuie la un sentiment de emancipare.

„Acționarea asupra oricăror chestiuni semnificative din viața cotidiană (precum antrenarea, rezolvarea de conflicte, educația, siguranța în casă și comunitate, comunicarea, etc.), conferă participării semnificații concrete.”

Dacă puneteți la dispoziție resurse tinerii pot demonstra implicare în gestionarea lor, ceea ce este o bună modalitate pentru tineri să devină mai emancipați deoarece ei decid cum să folosească resursele oferite. Căutarea de resurse implică și ea dezvoltarea spiritului de inițiativă.

Recunoașteți importanța **modelelor**. Unii tineri pot fi emancipați mai repede decât alții și astfel pot deveni modele pentru alții.

Este crucial ca tinerii să devină **protagoniștii propriilor acțiuni**. Trebuie găsit un echilibru rezonabil între a fi profesionistul care oferă susținere și încurajare, dar să nu dăm directive, ci să permitem ca inițiativa să vină mai mult din partea tinerilor.

Una dintre cele mai mari bariere sociale cu care se confruntă unii tineri romi este discriminarea legată de oportunitățile de lucru. Oferirea de oportunități de angajare duce la activități care capacitează pe tinerii romi, și contribuie atât la autoaprecierea lor, cât și la aprecierea din partea membrilor familiei și a comunității lor.

Oferirea de oportunități tinerilor romi pentru a **obține acreditare** pentru activitățile lor participative îi poate de asemenea ajuta să acceseze căi educaționale alternative.

Însă depășirea barierelor sociale nu este doar responsabilitatea tinerilor romi. Trebuie să existe și **schimbări în sisteme, structuri și valori** pentru a deschide oportunități egale pentru participare. Ca profesioniști care dorim să susținem participarea copiilor și tinerilor romi avem și noi rolul de a face campanie și a lucra împreună cu alți activiști romi pentru a produce o schimbare în politică, practică și atitudini astfel încât drepturile celor de etnie romă să fie și mai deplin respectate și ca asistență socială adecvată să fie oferită pentru întreaga comunitate.

Sarcină:

Identificați ceva ce ați putea face pentru a debloca oportunități pentru tinerii marginalizați și de a contesta discriminarea și inegalitatea.

7. Noi experiențe și întâlniri

Noile experiențe pot fi plăcute, însă tot ele pot **lărgi orizonturile tinerilor** și cunoștințele lor și pot dezvolta încrederea în situații noi.

Luarea tinerilor în vizite și excursii este o modalitate de a face acest lucru, însă **oportunitățile de a întâlni alți tineri și adulți** pot fi de asemenea benefice. Aceasta poate implica o vizită pentru o întâlnire cu oficialitățile orașului, la oficialități locale sau evenimente locale.

Conectați activi interesele tinerilor cu oportunități și evenimente viitoare de politică / promovare, de exemplu *Ziua Internațională a romilor*, evenimente pentru Sărbătorirea Diversității sau Forumuri de cartier. Aceste ocazii sunt folositoare pentru a întări identitatea romă și a face schimb de experiență cu privire la identitatea tinerilor romi și discriminare, precum și diferite forme de acțiune pe care oamenii le-au întreprins ca răspuns. Aceste evenimente sunt de asemenea folositoare pentru a stabili legături și a găsi aliați în conducători romi mai în vârstă și cu activiști ai comunității, precum și de a se alătura unei agende mai largi.

Copiii și tinerii romi deseori obțin beneficii semnificative de pe urma implicării în **activități comune cu alți copii și tineri care nu sunt de origine romă** în afara comunității. Aceasta poate presupune implicarea egală în dialog alături de alte grupuri în jurul unei chestiuni de interes comun sau pur și simplu scoaterea în evidență a problemelor și provocărilor pentru persoanele rome.

Astfel de întâlniri nu numai că oferă noi experiențe și dezvoltă încrederea, ci și ajută la încurajarea unui sentiment de includere, încredere și deschide percepții față de o paletă mai largă de posibilități și alegeri.

Ponturi

Folosiți-vă de oportunitățile pentru dialog și activități comune oriunde este posibil.

Fiți atenți la orice activitate pregătitoare care s-ar putea să trebuiască să fie făcută pentru a-i ajuta pe tineri să se simtă încrezători cu privire la astfel de întâlniri cu alții. Aceasta poate presupune oferirea de informații, dar și dezvoltarea de abilități, de exemplu, de a vorbi cu oficialitățile locale. Jocul de roluri este o bună modalitate de a dezvolta abilități și încredere.

Sarcină:

Păstrați aici notițe despre posibile noi experiențe și întâlniri care ar putea fi disponibile pentru copiii și tinerii romi cu care lucrați. Cum puteți să îi ajutați să acceseze aceste oportunități?

8. Crearea de rețele și conectarea în afara comunității

Tinerii pot dobândi beneficii însemnate din activitățile de „participare”, însă viețile lor sunt influențate de forțe sociale mai mari ce acționează dincolo de grupul și comunitatea lor.

Participarea implică faptul ca tinerii să fie capabili să lucreze cu alții pentru a rezolva chestiuni și lucruri problematice. Aceasta presupune dialog și învățare între grupuri.

Persoanele romi au rareori oportunitatea de a se întâlni și vorbi cu cei care fac politicile și cu oficialitățile. O parte importantă a activităților de participare este aceea de a lărgi rețelele și sferile de influență în afara comunității.

Crearea de oportunități pentru tinerii romi marginalizați de a întâlni alte grupuri care nu sunt de origine romă, politicieni naționali și europeni, oficiali și lideri și faptul de a vorbi despre viețile și grijile lor ca și romi pot fie enorm de motivante. Acest lucru nu numai că ajută la contestarea stereotipurilor, ci și întărește identitatea și mândria de a fi romi și ridică nivelul de stimă.

Este mult mai puternic atunci când tinerii transmit mesajele ei înșiși, atunci știu că sunt auziți.

i) Oficialități și agenții locale din afara comunității

Organizați **oportunități de a vă întâlni cu persoanele locale ce fac politici.**

Însă ... „Copiii romi pot simți un risc enorm dacă sunt activi în afara comunității lor, ei simt acest lucru ca fiind o rupere a legăturilor cu originea lor”, astfel încât facilitatorii pot juca un rol cheie în ajutarea copiilor și tinerilor romi pentru a se pregăti pentru astfel de întâlniri prin, de exemplu, a se gândi la ce își doresc ei să obțină din întâlniri și prin a-i pregăti cu privire la cum își vor prezenta problemele.

Lucrați cu tinerii și susțineți-le ideile. Dacă este necesar, faceți contactul inițial pentru copii și fiți co-semnatarii documentelor / scrisorilor pentru a arăta că acești copii sunt serioși în ceea ce întreprind.

Ajutați-i să pregătească modul în care să prezinte sau să își vândă ideile oamenilor care pot să îi ajute să facă lucrurile să se întâmple.

Încercați să asigurați susținerea și suportul reprezentanților locali aleși și invitați-i să vă viziteze comunitatea.

Exemplu de studiu de caz: Sărbătorirea culturii rome, Spania

Zece fete rome din ciclul gimnazial au definit obiectivul de a face cultura romă vizibilă tuturor cartierelor. Ele au hotărât să organizeze o sărbătoare mare în data de 8 aprilie, *Ziua Internațională a Romilor*, pentru a face cultura romă vizibilă. Au făcut un video care reprezintă cunoștințele și opiniile localnicilor despre cultura romă. Materialul video a fost proiectat ca parte a sărbătorii, împreună cu unele fotografii vechi ale familiilor care au locuit în aceeași zonă de-a lungul secolului XX. Sărbătoarea a inclus și alte spectacole precum dans, un snack bar de după-amiază deschis pentru toți localnicii, punerea în scenă a unei povești rome prezentate de doi copii și regizate de tinerii romi, precum și câteva piese muzicale interpretate de muzicieni romi locali.

Obținerea susținerii din partea consiliilor de tineret este într-adevăr de ajutor pentru că ele pot avea unele din aceste legături directe către cei care creează politicile și politicieni.

ii) *Trezirea conștiinței despre cultura romă*

Trezirea conștiinței publice despre cultura și valorile rome poate întări mândria și în același timp poate contesta stereotipurile și prejudecata.

Exemplu de studiu de caz: O dimineață cu invitații la cafea pentru a crea rețele, MB

Grupul PEER alcătuit din șapte tineri din Țara Galilor dorea să întâlnească oameni importanți astfel încât să își poată crea rețeaua de conexiuni și să aibă legături personale cu oameni care i-ar putea ajuta să producă schimbarea lucrurilor. Ca urmare, au organizat un eveniment de strângere de fonduri pentru o organizație non-guvernamentală locală populară și au invitat la cafea și discuții oamenii din comunitate să participe și să își arate susținerea. Primarul a venit și el, precum și alți furnizori de servicii locale. Atunci tinerii au putut vorbi cu liderii locali în mod informal și să le arate cum contribuie ei la schimbările din comunitatea lor. Ei cred că asta îi va ajuta când va veni vremea să ceară susținere pentru schimbările dorite.

„O șansă să
ne cunoască
din nou.”

Aducerea împreună a grupurilor de tineri

Organizarea unor activități comune cu tineri romi și cu tineri care nu sunt de origine romă poate ajuta la dispariția/reducerea discriminării și excluderii. Aceasta poate implica vizitarea altor grupuri de tineri care nu sunt de origine romă, dialoguri în grupuri etnice mixte sau organizarea unui meci de fotbal.

Este important pentru copiii și tinerii romi să întâlnească alți copii și tineri pentru a **găsi interese și probleme comune** pentru a lucra împreună la ele.

Încercați să stabiliți legături cu consiliile locale de tineret și faceți astfel încât să lucrați cu ei.

Exemplu de studiu de caz: Fotbal pentru a aduce împreună grupuri din comunitate, România

Copiii romi s-au concentrat pe organizarea unui meci de fotbal la care urmau să participe diferite părți ale comunității romi. În timpul acestor sesiuni participative, copiii au preluat inițiativa și s-au implicat în pregătirea jocului (e.g. au personalizat echipamentul, fetele s-au pregătit pentru dansul majoretelor). Tot copiii au pregătit și terenul de fotbal. Toți copiii au participat la curățarea terenului, urmată de asamblarea porților. De asemenea au fost implicați și cinci părinți.

Recomandări: Dezvoltați relații de lucru cu oameni cheie

În municipalitate, comunitate și cu organizațiile care deja cunosc familiile, creați și **identificați oportunități** în care tinerii pot fi auziți și implicați alături de oficialitățile locale.

Folosiți **evenimentele locale** ca o oportunitate pentru ca tinerii romi marginalizați să se implice.

Urmăriți **oportunități de dialog** între tineri și alții; luați în considerare o posibilă muncă de pregătire a colaborării.

Stabiliți relații cu **organizații locale** (departamente municipale, școli, biblioteci, facilități pentru timpul liber care ar putea oferi susținere în organizarea de evenimente.

Sarcină:

Notați câteva organizații și grupuri posibile cu care să stabiliți legătura.

9. Explorare și învățare creativă

Deoarece participarea înseamnă a fi implicat activ în producerea schimbării, acest lucru implică în mod necesar și „învățarea” pentru că oamenii găsesc soluții pentru chestiuni și situații din viețile lor.

De importanță vitală pentru învățare este să ne asigurăm că există oportunități pentru învățare și dezvoltarea înțelegerii. Împărtășirea experiențelor, implicarea în acțiuni comune și posibilitatea de a auzi despre situațiile altora este un puternic proces de învățare.

Învățarea poate implica:

- Dezvoltarea înțelegerii despre o anumită chestiune sau problemă
- Reflectarea critică asupra valorilor și practicilor (individual și în grup)
- Implicarea în dialogul cu alții
- Munca împreună pentru a explora posibile soluții pentru o problemă
- Sporirea conștientizării (e.g. despre oportunitățile care există)

Sarcina cheie a profesioniștilor adulți este de a facilita gândirea critică fără a-și impune propriile puncte de vedere.

Este folositor pentru facilitatorii adulți să se gândească la tipul spațiului pus la dispoziție și să fie deschiși și să reflecteze asupra modului în care răspund tinerii.

Activitățile pot fi un mod bun de oferire a unei oportunități de învățare.

Exemplu de studiu de caz: Învățare spre acțiune, folosirea drepturilor omului pentru a îmbunătăți siguranța în Cipru

În acest grup au participat opt copii romi cu vârste cuprinse între 13 și 15 ani. Scopul a fost oferirea de informații despre Drepturile Omului/Drepturile Copilului. Formându-și o oarecare înțelegere și conștientizare a drepturilor lor, ei au dezvoltat mai apoi o temă prioritară pentru grup, concentrându-se asupra Siguranței. Aceasta a inclus două subteme: a) siguranța în gospodărie; b) siguranța în parcul din comunitatea unde traiesc. Copiii au hotărât că le-ar plăcea să aibă acces la persoane (facilitatori) care să-i ajute cu unele din problemele lor și să-i reprezinte în fața celor cu poziții decizionale. Copiii doreau ca facilitatorii să medieze transmiterea îngrijorărilor și dorințelor lor către autorități.

Este important să ne asigurăm că tinerii au timp să își dezvolte în mod gradual încrederea și abilitățile de a „participa”. Din experiență acest lucru este realizat cel mai bine fiind activi și făcând ceva – **învățarea participării prin participare**, în particular prin asumarea responsabilităților pentru anumite sarcini.

Așa cum am mai recomandat, fiți atenți la faptul că unii tineri pot avea dificultăți cu cititul și scrisul. Ar trebui prioritizate **abordări active care implică faptul de a face** mai degrabă, decât de a discuta/reflecta și scrie.

„Când tinerii se simt respectați de la o vârstă fragedă, învață să participe”

Recomandare: Dezvoltarea abilităților și încrederii pot fi cel mai bine realizate prin activități de grup creative, interactive și distractive [vezi Manualul PEER de training]

Adoptați o abordare⁹ bazată pe aprecierea calităților tinerilor, recunoscând și afirmând pozitiv abilitățile și preferințele; lăudați progresul și realizările.

Dacă este necesar, oferiți ajutor pas cu pas până când tinerii devin încrezători să își asume ei înșiși roluri.

Dezvoltarea oportunităților pentru susținerea celor care sunt în aceeași situație este o bună modalitate pentru tineri de a-și asuma roluri active, dezvoltându-și în același timp abilitățile și încrederea.

Luați în considerare posibilitatea de a lucra cu alți profesioniști creativi precum antrenori sportivi, artiști, muzicieni (cântatul și dansatul reprezintă o parte importantă a culturii române în multe comunități).

Exemplu de studiu de caz: Grupul de susținere a fetelor aflate în situații similare, Bulgaria

Uneia dintre fete, Helena, într-un grup din Bulgaria, familia ei i-a stabilit căsătoria cu un băiat. Helena nu se poate opune tatălui ei, deși ea vroia să continue studiile. Ea frecventează deocamdată școala, dar acasă este expusă violenței domestice și e pe cale de a dezvolta probleme de sănătate mintală. Grupul de fete (de egali) a discutat modalități de a oferi susținere pentru Helena: organizarea unei discuții de clarificare cu băiatul și părinții săi, căutarea susținerii în școală, și colaborarea cu clubul de tineret pentru a oferi un spațiu protectiv, în vederea sensibilizării fetelor pentru nevoia de educație și promovare a drepturilor lor.

⁹ **Abordările bazate pe ceea ce există** prețuiesc atributele pozitive (capacitate, abilități, cunoștințe și conexiuni) pe care indivizii și comunitățile le dețin mai degrabă decât să se concentreze doar pe nevoile, deficiențele și problemele lor. Pentru mai multe informații vedeți de exemplu <http://www.scdc.org.uk/what/assets-scotland/>

10. Susținerea acțiunii

Atractivitatea „proiectelor de tip participativ” constă pentru mult în producerea unor transformări care să conducă la îmbunătățirea calității propriilor lor vieți. De aceea participarea și emanciparea se referă la exersarea unor nivele crescânde de influență asupra factorilor care le conturează viețile. Acțiunea poate avea loc la diferite nivele:

Nivelul individual	Grupuri (e.g. tineri)
În cadrul comunității	Oraș/localitate
Național/internațional	

Găsirea unor căi de înaintare este în sine o experiență de învățare. Nu există nici un mod corect de susținere a participării tinerilor. Pot exista diferite modalități de a răspunde la o chestiune sau probleme și de aceea pot fi diferite forme de acțiune și schimbare care sunt posibile.

Acțiunea poate include:

- ✓ Oferirea de activități pentru ei înșiși sau alți tineri;

„Dacă drumul ales de tineri nu duce la țelurile dorite, adulții nu trebuie să îi învinovățească, ci să îi ajute să găsească o soluție și să se gândească la alte căi.”

- ✓ Comunicarea opiniilor lor și creșterea conștientizării cu privire la provocările cu care se confruntă;
- ✓ Angajarea în dialog cu oficialități locale;
- ✓ Mersul în școli pentru a vorbi despre ce înseamnă să fi rom și a răspunde la întrebări;
- ✓ Evaluarea și îmbunătățirea atitudinii față de comunitățile de romi
- ✓ Combaterea prejudecăților și a discriminării.

Este important să se discute chestiuni pe care copiii și tinerii marginalizați le aduc în discuție și care provin din contextul în care ei trăiesc. Trebuie să vă asigurați că nicio acțiune nu îi periclitează în plus pe tineri. Aceasta poate implica, de ex., ca membrii grupului să se gândească la posibilele consecințe (negative precum și pozitive) ale oricăror acțiuni pot avea consecințe pentru ei, familiile și comunitățile lor. Pentru a evita eventuale reacții datorate faptului că unele persoane criticate, aflate în poziții de putere se pot simți provocate, grupul poate alege să acționeze anonim, sau să obțină susținere prealabilă de la alți aliați sau foruri locale, naționale sau internaționale, sau chiar să ceară ajutor acestora ca să acționeze în numele lor.

„Oferiți oportunități pentru a dezvolta înțelegerea modului în care să se acționeze ca răspuns la diferite chestiuni.”

Ca facilitatori, mai ales dacă lucrăm cu un grup pentru o perioadă scurtă de timp, trebuie să fim conștienți și de faptul că scurta noastră intervenție să nu aibă un impact negativ pe termen lung asupra relațiilor din comunitate.

Ajutarea tinerilor să se conecteze la structurile locale poate fi deseori de ajuns pentru a încuraja un fel de acțiune. În acest mod facilitatorii adulți pot juca un rol crucial ca un **pod de legătură sau o conexiune cu persoanele interesate la nivel local**, organizații și evenimente.

Exemplu de studiu de caz: Conectarea cu autoritatea locală, Franța

Într-un grup PEER tinerii au reflectat asupra dificultăților de a merge cu bicicleta în localitatea lor și au planificat un proiect pentru a încerca dezvoltarea unei piste de biciclete. Oficialități locale din Departamentul pentru Tineri și Cultură au fost invitate la sesiunile proiectului și i-au ajutat pe tineri să identifice „oamenii resursă”, incluzând consiliul de tineret, ca un loc unde să discute despre proiectul lor. Tinerii s-au pregătit pentru întâlnire și au prezentat proiectul lor unor alți tineri din comuna lor care doreau să îi susțină în proiectul lor. A fost identificat un oficial local responsabil cu dezvoltarea sustenabilă și acesta a venit să explice cum putea proiectul să fie realizat. În perioada contactării și tratativelor cu această persoană au fost menținute legăturile, timp în care se desfășurau activități pentru a menține motivația și interesul tinerilor. Deschiderea pistei de biciclete a fost sărbătorită cu o petrecere organizată de tineri. Primarul și doi consilieri au fost prezenți la evenimentul de inaugurare, precum și serviciile municipale și partenerii noștri, ceea ce a fost important pentru tineri astfel încât să aprecieze faptul că eforturile lor au contat. Tinerii și-au exprimat dorința de a continua să fie implicați în proiecte pentru a aduce îmbunătățiri cartierului lor și doi tineri romi au fost recrutați în consiliul tinerilor și vor fi implicați în viitoare proiecte internaționale de schimb de experiență.

Un rol cheie al facilitatorilor adulți este de a **susține tinerii în găsirea unei soluții** care este relevantă pentru ei. Este important ca tinerii să fie deținătorii soluției sau acțiunii. Totuși, adulții pot juca un rol cheie prin a ajuta tinerii să ia în considerare diferite opțiuni pentru acțiune și să provoace punctele de vedere ale tinerilor cu privire la ce este și ce nu este posibil. Tinerii trebuie să vadă că schimbarea este posibilă și că vocile lor sunt ascultate.

Exemplu de studiu de caz: Crearea unui club de petrecere a timpului liber în Barcelona, Spania

Un grup PEER a decis să creeze un Club pentru petrecerea timpului liber. Planul lor includea ca unii dintre ei să obțină calificarea de monitor pentru activități de timp liber și de asemenea să creeze o organizație de tineret formală. Tineri și tinere din PEER împreună cu alți tineri care nu erau de origine romă și cu facilitatorii romi, susținuți de un asistent social pentru tineret local au aplicat pentru o licitație publică astfel încât o activitate pilot pentru petrecerea timpului liber a putut obține finanțare. Ei au obținut finanțare pentru a crea și implementa activități pentru un grup de 10-12 copii romi și care nu erau de origine romă, pe perioada vacanței de Paște. În timpul proiectului ei au dobândit nu doar recunoaștere din partea familiilor locale, ci și din partea administrației publice. Faptul din urmă i-a ajutat să organizeze activități ulterioare în cartier, orientate către alți copiii din zonă. Doi dintre ei au obținut un contract de 6 luni ca facilitatori comunitari pentru tineri, în biblioteca centrului comunitar. În timp ce majoritatea celor din grup continuă să lucreze ca vânzători la piața de vechituri, cei doi facilitatori sunt implicați activ în proiecte locale.

Când tinerii au **puternice legături cu oficialitățile sau politicienii** și facilitatorii care îi susțin **cunosc bine oportunitățile naționale și internaționale de lobby**, acțiunea poate contribui la o schimbare la nivel național.

Exemplu de studiu de caz: Influențarea politicii naționale privind includerea persoanelor rome, Țara Galilor

În Țara Galilor un grup de opt tineri romi și călători cu vârste cuprinse între 12 și 16 ani au decis că doresc să distrugă barierele dintre ei și persoanele Roma din alte țări ale UE. Ei au început să contacteze persoane din comunitățile Roma prin rețeaua PEER și au pus întrebări despre stilul de viață și educație. Au stabilit o întâlnire pentru a vizita persoane rome dintr-o altă zonă. În timp ce așteptau această întâlnire, facilitatorii au transmis grupului că guvernul Țării Galilor se consulta cu privire la strategia integrării persoanelor rome în Țara Galilor. Grupul a decis să scrie celui care aduna răspunsurile consultării deoarece ei îl întâlniseră prin intermediul Wales National Travelling Ahead Forum for Gypsy and Traveller young people (Forumul Național al Țării Galilor pentru Mersul Înainte pentru Tineri Romi și Călători). Un oficial le-a răspuns cerându-le să completeze un document oficial de consultare. După ce răspunsurile au fost centralizate, facilitatorii au cerut detalii despre impactul pe care îl avusese răspunsul grupului. El a răspuns că opiniile despre nevoia de reprezentare și servicii de consiliere și lingvistice în special au fost notate și că aveau ceva în comun cu alți respondenți. Acum s-a comandat un serviciu integrat de consiliere și reprezentare pentru romi și călători.

Recomandări: Este foarte important să nu îi expuneți pe tineri eșecului

În loc de asta, încercați să identificați și planificați **proiecte realiste și realizabile**. Aceasta poate presupune gândirea cu mare atenție a acțiunilor înainte ca acestea să fie întreprinse.

Poate fi foarte motivant să îi **ajutați pe tineri să vadă oportunitățile, puterea și controlul pe care îl au sau le pot dobândi**, și să se gândească la efectele deciziilor lor și a acțiunilor de schimbare.

Ajutați-i pe tineri să identifice atât **obiective de scurtă durată, cât și de lungă durată**; începând prin a face o mică diferență la nivel local poate aduce o victorie rapidă precum și să trimită un mesaj pozitiv comunității.

Folosiți legăturile pe care le-ați stabilit cu grupuri locale și factorii decizionali pentru a obține susținere pentru acțiunile voastre.

Folosiți din plin **oportunitățile ivite, așteptate sau neașteptate**.

Asigurați-vă că tinerii au posibilitatea de a **evalua acțiunile** întreprinse și de a **învăța din ele**. Evaluarea aduce la suprafață cât de bine a funcționat ceva, dar poate fi și un mod de a învăța cum pot membrii grupului să devină mai eficienți data viitoare. În multe cazuri se dovedește că tinerii pot înțelege dinamica activităților.

Sarcină:

Lucrați cu tinerii pentru a păstra o listă cu posibile țeluri. Ce fel de acțiuni i-au ajutat ca să atingă acele țeluri? De ce depinde oare dacă rezultatele atinse se vor menține mai mult timp?

11. Lucrul cu conflictele și schimbarea în comunitate

Susținerea participării și emancipării tinerilor poate fi amenințătoare pentru unii și de aceea îi poate aduce pe tineri în conflict cu adulții din comunitate. Aceasta se poate întâmpla dacă acțiunile planificate sunt considerate ca amenințând starea actuală din comunitate. Acesta nu ar trebui să fie un motiv pentru a nu face lucruri, însă este important să fim respectuoși când lucrăm cu sensibilitățile și constructiv, când întâlnim bariere și conflicte în comunități. Lucrul cu tensiunile este o parte a procesului de învățare, adesea întâlnit în inițiativele de tip participativ.

„Tinerii romi se pot simți restricționați și plictisiți acasă și pot trăi discriminarea la școală și pe stradă. Este important să îi ajutăm să înțeleagă greutățile de acest fel și să dezvolte strategii pentru a face față acestor situații.”

„Tinerii romi au o puternică loialitate față de comunitatea lor și s-ar putea să își definească prioritățile în jurul priorităților comunității și adulților ... Este important să le ascultăm experiența, să le arătăm susținere și să îi validăm când pun sub semnul întrebării valori tradiționale române”

Reamintiți-le oamenilor că: „**Participarea (prin învățare socială) poate influența pozitiv comunitățile și poate duce la noi forme de solidaritate între generații, dincolo de legăturile de familie**”.

Dialogul intergenerații este și el o formă de participare când tinerii caută să își exprime punctele de vedere și să găsească rezolvări pentru chestiuni împreună cu alții în cadrul contextului mai larg în care trăiesc.

Sarcina: Găsiți spații și **oportunități pentru dialog în comunitate**. Școlile pot oferi oportunități pentru a aduce grupuri împreună, însă sunt și constrângeri datorate regimurilor relativ foarte formalizate. Totuși, căutați oportunități de a vă **conecta cu evenimentele școlii sau alte evenimente ale comunității**.

Implicarea părinților în sesiunile de grup și proiecte poate ajuta la dezvoltarea înțelegerii și aprecierii în rândurile diferitor generații și poate dezvolta dedicarea părinților.

Participarea și includerea înseamnă „*a face împreună cu*”, nu „*a fi separați*.”

Suștinătorii profesioniști pot juca un rol crucial în ajutarea organizării și medierii dialogului și interacțiunii în comunitate.

Recomandări: Găsiți aliați

Includeți membrii de familie de la început și obțineți susținerea lor acolo unde e posibil. Invitați-i la activități, evenimente de sărbătorire și să se implice. Părinții dobândesc mai multă încredere în proiect și față de capacitatea decizională crescândă a tinerilor atunci când încep să vadă rezultate pozitive tangibile.

Încercați să **arătați cum anume pot activitățile să fie benefice** pentru tineri și pot duce la diferențe pozitive pentru comunitate.

Organizarea de **sesiuni de informare** poate ajuta membrii comunității să vadă beneficiul pe care tinerii îl au ca urmare a activităților lor de participare și poate fi o modalitate de a recruta susținători din comunitate. Dar pot exista și **rivalități** între diferitele părți ale comunității/între familii, așa că fiți atenți când cereți susținere de la comunitatea mai largă.

Colaborați cu cei **care au relații bine stabilite** cu membrii comunității.

Acolo unde membrii comunității continuă să fie suspicioși și sceptici față de activitățile „de tip participativ” ale tinerilor este important să **consolidați determinarea, motivația și scopurile pentru care tinerii iau parte la activități**.

Ajutați-i pe tineri să dezvolte reziliență, răbdare și perseverență pentru a depăși dificultățile.

Sarcină:

Notați orice tensiuni care vă îngrijorează în comunitatea sau grupul în care veți lucra. Cine sunt aliații și susținătorii, care vă pot ajuta pentru a naviga printre aceste tensiuni?

--

12. Menținerea motivației și susținerea progresului

Asigurați-vă că tinerii dezvoltă un sentiment de **proprietate**. Dacă tinerii simt că munca este a lor, sunt mult mai dispuși să o facă.

Schimbarea poate fi motivantă – **Faptul de a vedea rezultate** datorate eforturilor lor îi ajută pe tineri să își dea seama că schimbarea este posibilă și că ei pot face ca aceste schimbări să aibe loc cu adevărat.

Asigurarea „acceptării” și **susținerii active din partea organizațiilor** poate fi motivantă pentru tineri, pentru că trimite mesajul că „voi contați pentru noi.”

Sarcina de a schimba ceva poate părea dificilă și chiar copleșitoare. Ajutarea tinerilor să **împartă acțiunile în pași mici** poate face progresul mai ușor de realizat.

Adulții ar trebui să îi ajute pe tineri să reflecteze asupra proiectelor lor și să vadă ei înșiși noi posibilități. Există **metode distractive de evaluare pentru a vedea propriul progres, care pot fi folosite de/cu tineri** (vezi [Manualul de trening Magic 6](#)).

„Asigurați-vă că rezultatele inițiale pot fi administrate și atinse astfel încât copiii să poată vedea cum se produce schimbarea. Începeți la scară redusă.”

Ciclul de acțiune participativă presupune învățare, acțiune, evaluare și reflectare. El conduce la îmbunătățirea capacității tinerilor de a înțelege propriile probleme, de a conștientiza nevoile proprii și de a se emancipa. Acest proces poate sta la baza dezvoltării abilităților lor și a încrederii în sine și poate duce la activități care îmbunătățesc situația tinerilor romi.

Antrenarea în activități de tip participativ poate deschide calea unor oportunități de alegere a unei cariere. De aceea merită să îi ajutați pe participanți să identifice posibilități de **continuare a pregătirii** și de **implicare în astfel de activități (cu contracte de muncă)**, de exemplu ca și asistenți în proiecte participative, sau consilieri de participare pentru proiecte de dezvoltare a comunității.

Explorați cum puteți oferi un fel de **acreditare** formală sau informală pentru tineri pentru a recunoaște participarea, abilitățile și cunoștințele, fie ca ceva unic (e.g. certificate) sau ca parte a unei munci de școală/liceu/comunitate pe care o fac. Este folositor să susțineți tinerii participanți în păstrarea unor dovezi a realizărilor lor.

Stimularea curiozității și încurajarea căutării prin explorare activă și accesarea de informații pentru a înțelege mai multe despre situația lor și modurile de a răspunde poate capta implicarea tinerilor. Totuși, aveți grijă deoarece prea multe informații pot fi copleșitoare.

Continua **consolidare a unui sentiment de sine pozitiv** ca persoană romă este importantă pentru a încuraja tinerii să acționeze și **să se străduiască pentru țeluri mai înalte** pentru ei înșiși.

Oferiți **susținere continuă** activă dedicată.

Recomandări: Întâlnirea regulată (cel puțin o dată pe săptămână sau mai mult dacă e posibil)

Creați proiecte sau țeluri mici în cadrul proiectului mai mare!
Planificați niște câștiguri rapide!
Folosiți activități „adiacente” și evenimente sociale pentru a energiza și păstra interesul!
Depuneți efort în menținerea identității și coeziunii grupului!
Recunoașteți și sărbătoriți realizările!
Răsplățiți-i pe cei dedicați!

Sarcină:

Gândiți-vă la tineri cu care lucrați. Ce îi interesează și ce le va păstra motivația?
Dacă nu știți, puteți să îi întrebați!

13. Resurse utile

- Carnegie Young People Initiative (2008) *Empowering young people*. London: Carnegie UK Trust
- Children's rights alliance for England (2005) *Ready steady change, Participation training handbook for adults*. London: Children's Rights Alliance for England.
- Dynamix (2002) *Participation: Spice it up*, Save the Children, Wales.
- Dynamix, Travelling Ahead and Young Advisors (2016) *Travelling Ahead Rights Toolkit* Save the Children, Wales.
<http://www.travellingahead.org.uk/wp-content/uploads/2016/07/Travelling-Ahead-Rights-Toolkit.pdf>
- Kirby, P. 2004 *A guide to actively involving young people in research: for researchers, research commissioners and managers*. London: Involve support unit.
- Kirby, P. C. Lanyon, K. Cronin & R. Sinclair (2003) *Building a culture of participation: Involving children and young people in policy, service planning, delivery and evaluation*, London: DES
- Larkins, C. (2016) Making the Critical Links: Strategies for Connecting Marginalised Children's Action Research with European Citizenship *Revista de Asistență Socială*, anul XV, 2/2016, www.swreview.ro
- Percy-Smith, B. and N. Thomas eds. (2010) *A Handbook of Children and Young People's Participation: Perspectives from theory and practice*, London: Routledge
- Shaw, C., L-M. Brady and C. Davey (2011) *Guidelines for Research with Children and Young People* London: NCB Research centre
- Street, C. and B. Herts (2005) *Putting participation into practice: A guide for practitioners working in services to promote the mental health and well-being of children and young people*. London: Young Minds